

СОЦІАЛЬНА АДАПТАЦІЯ ДІТЕЙ-ВПО В ДИТЯЧОМУ ТЕЛЕВІЗІЙНОМУ ОБ'ЄДНАННІ

Стаття присвячена дослідженню проблем соціальної адаптації підлітків-ВПО у дитячому телевізійному об'єднанні та основним підходам до створення відеопродукту дітьми. Визначено основні етапи процесу відеотворчості в системі додаткової освіти як вагомого елемента соціальної адаптації підлітків. Систематизовано складові, що сприяють командуванню, соціальній і психологічній адаптації дітей, які опинились у ситуації різкої зміни проживання, звикання до нового для себе оточення, втечі від бойових дій з метою порятунку свого життя. Проаналізовано основні фактори, які характеризують такі поняття, як медіаосвіта, дитяче телевізійне об'єднання, дитяча телепрограма, рубрикація. Узагальнено й сформульовано переваги, які впливають на розроблення, розвиток і функціонування телевізійних об'єднань, у яких культивуються дружньо-довірливі стосунки, формується базове розуміння медіаграмотності, медіакомпетентності, телережисури, сценарної роботи.

Ключові слова: медіаосвіта, телевізійне об'єднання, соціальна адаптація, дитяча телепрограма, рубрика, внутрішньо переміщена особа (ВПО), дитина-ВПО.

І. Вступ

Педагогічно організований процес соціальної адаптації особливо важливий для підліткового віку як найбільш чутливого періоду усвідомлення себе членом суспільства. Без спеціальної підготовки до соціального життя інтереси людини й суспільства не можуть бути дотримані відповідно до гуманістичних норм, загальнолюдських цінностей та ідеалів.

Ця проблема актуальна завжди, проте нині в умовах ООС (Операції Об'єднаних Сил), коли 233 306 дітей віком від 0 до 16 років (згідно зі статистикою Міністерства соціальної політики станом на 07.06.2018) опинились у ситуації різкої зміни проживання, звикання до нового для себе оточення, в умовах втечі від бойових дій з метою порятунку свого життя, соціальна адаптація набуває великого значення.

Зміна місця проживання, навчання, звичного спілкування з однолітками завжди є стресовим фактором. Ситуація стає ще більш складною, коли вимушене переселення ускладнене травматичним досвідом (втрата близьких, отримання психологічних та фізичних травм, шоківий стан), що лишає свій відбиток на психічному й фізичному здоров'ї дитини.

Діти є найбільш вразливою категорією, саме тому потребують професійної допомоги, підтримки та повноцінної соціальної адаптації.

Метою соціальної адаптації є включення дітей цієї вікової категорії до системи соціальних цінностей і соціальних ролей, які найбільше сприяють відтворенню ідейних засад цього соціуму. На думку А. Осницького, дитина проходить період засвоєння «культури сумніву» (у підлітків вона починається з недовіри) і переживає «кризу оцінювання», період напрацювання власної системи оцінок, який найбільш точно відображає психологічну специфіку вступу і підлітковий вік [6, с. 48]. Саме із цим періодом пов'язані перші спроби упорядкувати власну систему цінностей, систему відносин з іншими людьми, проявити власну активність.

Традиційна педагогіка є імперативною за своїм характером, тому здійснює тиск на молоду особистість. Вона відторгає дитину, підлітка від потенційно творчих можливостей навчально-виховного процесу, призводить до відчуження [2]. На нашу думку, систему школи, як усталену організацію, неможливо змінити миттєво для вирішення проблеми соціальної адаптації особистості. Але можна використати резерви додаткової освіти, яка забезпечить дитині особистісно значущу діяльність і повноцінне спілкування. Сфера додаткової освіти має великий потенціал для створення середовища, в якому підліток має можливість для життєвого самовизначення й більш ефективного процесу соціальної адаптації.

У цьому аспекті основу додаткової освіти становить здібність педагогів, психологів, медіатренерів планувати й здійснювати свідоме включення дітей і підлітків у суспільно корисну справу, викликати ініціативу, розвивати в дітей і підлітків позитивне ставлення до дії на основі індивідуальних потреб. Система додаткової освіти дає можливість створення співтовариства дітей, яких цікавить спільна справа. Такої думки дотримується й Л. Смирнов, який підкреслює, що в «громадянському суспільстві школа перестає бути монополієм інституту виховання, процес фор-

мування в ньому здійснюється за рахунок суспільних формувань типу клубних об'єднань, гуртків, майстерень, самодіяльних суспільних організацій» [4, с. 53].

Процес соціальної адаптації підлітків буде ефективним, якщо така діяльність буде їм цікавою й особистісно важливою.

II. Постановка завдання та методи дослідження

Метою статті є визначення особливостей соціальної адаптації підлітків у дитячому телевізійному об'єднанні та основних етапів процесу відеотворчості в системі додаткової освіти як вагомого елемента соціальної адаптації підлітків; систематизація складових, що сприяють командоутворенню, соціальній та психологічній адаптації дітей, які опинились у ситуації різкої зміни проживання, звикання до нового для себе оточення.

Основою дослідження є інформаційний, функціональний, системний, особистісний та когнітивний підходи; використано такі методи: теоретичні (історико-теоретичний і системний аналіз теоретико-методичної літератури, за допомогою яких описано й обґрунтовано результати дослідження становлення дитячого телевізійного об'єднання, що впорядковуються в струнку хронологічну систему); емпірично-теоретичні (метод фактологічного аналізу – для виявлення особливостей становлення та розвитку дитячої телепрограми «Маленькі дорослі»; метод когнітивного аналізу дитячої телепрограми і її рубрик; теоретичне узагальнення педагогічного досвіду); емпіричні (стандартизоване спостереження за сприйняттям та емоційними реакціями підлітків-ВПО під час навчання в телевізійному об'єднанні й створення власних телепрограм; метод експерименту, під час якого ми висуваємо ідею використання системи додаткової освіти, зокрема дитячого телевізійного об'єднання, де основа спільної діяльності – взаємодія із суспільством через відеотворчість, мас-медіа); метод включеного польового систематичного спостереження, що дав змогу простежити за поведінкою дітей у реальних умовах; метод наукового спостереження, за допомогою якого досліджено процес соціальної та психологічної адаптації дитини-ВПО у дитячому телевізійному об'єднанні.

III. Результати

Отже, на основі експерименту, проведеного за підтримки громадської організації «ТРАП» у дитячому телевізійному центрі «Перша дитяча телешкола» (м. Запоріжжя), ми висуваємо ідею використання системи додаткової освіти, зокрема дитячого телевізійного об'єднання, де основа спільної діяльності – взаємодія із суспільством через відеотворчість, мас-медіа.

У дослідженнях Л. Баженової, Л. Зазнобіної, В. Лизанчука, Б. Потятиника, В. Собкіна доведено, що значення мас-медіа, медіазасобів у житті сучасного школяра є досить вагомим.

Засоби масової інформації є важливим джерелом інформації про світ, в якому живе підліток [3, с. 48–55]. Характеризуючи коло інтересів підлітків, важливо наголосити, що безумовним лідером є телебачення. Це основна сфера, звідки молода особистість дізнається про сучасний світ. Телебачення є елементом мас-медіа. Термін «мас-медіа» походить від англ. electronic media, Mass Media – засоби масової інформації (ЗМІ) – преса, радіомовлення, телебачення, документальне кіно, комп'ютеризовані електронні видання тощо [5, с. 262].

На початку XXI ст. без медіазасобів неможливий соціокультурний розвиток майже в усіх сферах, зокрема освіти. З 1960-х рр. у педагогічному просторі Великобританії, Канади, Австралії, Франції сформувався специфічний напрям – медіаосвіта, покликаний допомогти школярам і студентам краще адаптуватися у світі медіакультури, засвоїти мову засобів масової комунікації, навчитися аналізувати медіатексти. Згідно з документами ЮНЕСКО, медіаосвіта – «навчання теоретичним і практичним вмінням для оволодіння сучасними засобами масової комунікації, що розглядаються як частина специфічної й автономної області в педагогічній теорії і практиці; її варто відрізнити від використання ЗМК як допоміжного засобу у викладанні інших галузей знання, таких, як, наприклад, математика, фізика або географія» [8, с. 8].

У «Психолого-педагогічному словнику» медіаосвіту визначено як напрям у педагогіці, що виступає за вивчення школярами закономірностей масової комунікації. Основна мета медіаосвіти – підготувати нове покоління до життя в сучасних інформаційних умовах, до сприйняття різноманітної інформації, навчити людину розуміти її, усвідомлювати наслідки її впливу на психіку, оволодіти засобами спілкування на основі невербальних форм комунікації за допомогою технічних засобів і сучасних інформаційних технологій» [7, с. 241].

У 2010 р. дослідник впливу використання відеозйомки на виховання та навчання Б. Бархаєв виокремлював педагогічні можливості відеокамери: «Сьогодні можна говорити про виникнення нового напрямку в теорії і практиці використання цих технічних засобів – про “педагогічну відеотехнологію”. Відповідно до цього підходу, провідна роль у “тріаді” відеозасобів – телевізор, відеомагнітофон (ДВД), відеокамера – належить останній. Це пов'язано з тим, що саме вона володіє функціями “зберігання” навколишнього середовища. Поєднання відбивних функцій відеозасобів з можливостями психічної регуляції діяльності людиною дозволяє отримати нові, а в багатьох випадках неочікувані результати в розвитку й вихованні дітей» [1, с. 58].

Проектуючи думку дослідника на сучасні можливості гаджетів у створенні власного фото- чи відеопродукту підлітками, зазначаємо, що цей процес не обмежується лише емоційним впли-

вом, а формує поведінкову, інтелектуальну та поведінкову сфери підлітка; реалізує бажання створення власної відеоісторії.

Створення відеопродукту в умовах свободи творчості зумовлює використання технологій педагогічної підтримки, необхідність якої виникає тільки тоді, коли дитина в реальній ситуації стикається з проблемою.

Крім того, процес відезьомки прискорює процес соціальної адаптації та терапії дітей-ВПО, оскільки внутрішні хвилювання, неусвідомлювані проблеми й потреби простіше висловити через ідентифікацію з одним з персонажів відео, ніж у прямому спілкуванні.

Усі етапи знімального процесу передбачають командну роботу. Ця умова продуктивної спільної діяльності може повноцінно реалізуватися лише за умов розвитку емпатійних, толерантних якостей особистості. Толерантність, у свою чергу, неможлива без розуміння світу іншого. Неможливо розкрити образ не екрані без проникнення в його сутність. Таким чином, емпатію, як і толерантність, можна розглядати як основу ефективної діяльності в цій сфері творчості.

Простір дитячого телеоб'єднання дає змогу створити для розкриття й розвитку індивідуальних пізнавальних можливостей, суб'єктивно значущого пізнання світу, сповненого особистісним змістом, відносинами, зафіксованими в життєвому досвіді.

Процес відеотворчості в системі додаткової освіти має вагомий потенціал для соціальної адаптації підлітків. Насамперед, за наявності умови для досягнення мети соціальної адаптації: включення до системи необхідних соціальних ролей через таку діяльність, як створення репортажів з емоційно-ціннісним ставленням до інформації; аналіз подій, що дає змогу формувати світогляд підлітка, збагачувати його життєвий досвід, розвивати емпатійність і толерантність особистості, включати в суспільно важливу активність.

На нашу думку, залучення підлітків у процес відеотворчості дає змогу:

- створити умови для саморозвитку особистості;
- сформувані умови для спілкування;
- поставити підлітка перед проблемою життєвого, соціального й професійного самовизначення; забезпечити успіх у соціальній діяльності;
- забезпечити успішну соціальну адаптацію особистості.

Отже, процес підліткової відеотворчості робить можливим:

- присвоєння цінності суспільства (як визнання особистістю самоцінності індивідуума);
- намагання бути ініціативним, відповідальним;
- схильність до творчого мислення й здійснення пошуку, тобто позитивних цінностей;
- розвиток суспільної активності;
- уміння адекватно втілити свій потенціал, свої можливості й ресурси;
- діяльність зі створення реальних продуктів;
- уміння дослідити потреби соціуму;
- здатність планувати та організовувати діяльність;
- готовність брати на себе нові соціальні ролі;
- здатність навчатися на основі попереднього соціального досвіду;
- утвердження форм позитивного спілкування з оточенням;
- здатність до співпраці, уміння бути членом команди;
- здатність адаптуватися до правил функціонування ділового спілкування.

Вивчення умов ефективної соціальної адаптації підлітків з використанням можливостей дитячого телевізійного об'єднання як форм додаткової освіти проведено на базі Першої дитячої телешколи та створеної нею телевізійної програми для дітей «Маленькі Дорослі» (м. Запоріжжя).

У 2007 р. у м. Запоріжжя в ефірі інформаційно-рекламного телеканалу ТВ ГОЛД з'явилася телевізійна рекламно-пізнавальна програма для дітей та батьків «Маленькі Дорослі». У тому самому році виникла не лише необхідність трансформації програми в освітньо-пізнавальний проект, а й потреба в юних журналістах, які б виконували функції ведучих, журналістів, репортерів, образів у соціальній рекламі.

У цей період відбувався пошук педагогів, журналістів, психологів; проводили семінари, тренінги, фестивалі; розробляли навчальні програми. Підготовка здійснювалася за 10 предметами, а кількість учнів становила 30. Протягом 8 років Перша дитяча телешкола функціонувала на базі телеканалу ТВ ГОЛД.

З 2016 р. програма стала виходити в ефірі регіонального телеканалу Z.

Того ж року ГО «ТРАП» та Перша дитяча телешкола ініціювали проект «МедіаХАТА», що був профінансований GIZ та реалізований Першою дитячою телешколою. Проект не лише дозволив дітям-ВПО навчитися медіаграмотності та медіакомпетентності, а й продемонстрував можливість творчої реалізації дитини в телевізійному об'єднанні.

Телешкола отримала власне обладнання, трансформувалась у соціальний освітній телевізійний проект, у студії відбувалися зустрічі з популярними телеведучими, розроблялись рубрики, змістовно-тематичне наповнення телепрограм.

Завдяки командним мозковим штурмам, аналізу потреб та побажань дітей, а також телеглядачів було створено такі рубрики:

- «Комфортне дитинство» (поради дітям та батькам щодо розуміння один одного);
- «Новини по-дитячи» (інформаційна рубрика про все те цікаве, що відбувається в дитячому житті);
- «Ярмарок спорту» (спортивна рубрика про ті види спорту, що розвиваються в регіоні, а також про тих юних спортсменів, що прославляють Україну на світовій спортивній арені);
- «Хенд мейд по-дитячи» (пізнавальна рубрика, в якій юні телеведучі створюють поробки, подарунки, сувеніри власними руками);
- «Навколо світу з маленькими дорослими» (тревел-рубрика про цікаві міста на планеті очима дітей);
- «Дитяча енциклопедія» (розважально-інтелектуальна рубрика, що демонструє експромтне розуміння дитини щодо того чи іншого поняття);
- «1000 та 1 пригода» (рубрика у форматі репортажу про цікаві дитячі події, що відбуваються в Запоріжжі та Україні);
- «Даруй добро» (рубрика про соціальні та благодійні проекти для дітей);
- «Професійні телемандрики» (рубрика-знайомство із цікавими професіями) тощо.

Отже, для реалізації основних ідей проекту в Першій дитячій телешколі було сформовано групу кваліфікованих педагогів (викладачів Інституту журналістики і масової комунікації Класичного приватного університету, м. Запоріжжя), творчих та технічних працівників Телеканалу Z, членів ГО «ТРАП» (психологів, соціологів, медіатренерів, студентів-волонтерів), які мають досвід роботи з дітьми.

Під час роботи над проектом Телешкола перетворилась на співтовариство: виникли свої символи, правила життя, ритуали, що були вигадані підлітками (традиції запису програми, чаювання, привітання іменинників, зустрічі з цікавими людьми тощо); утворилося стабільне коло учасників, хоча формальні межі участі в телевізійному об'єднанні залишалися досить умовними.

В авторів проекту не було мети допрофесійної підготовки дітей: головним завданням стало використання засобів масової інформації як звичного середовища життєдіяльності для соціальної адаптації підлітків-ВПО, які залучені до процесу відеотворчості.

Таким чином, соціальна адаптація підлітків-ВПО відбувалася в освітньому просторі дитячого телеоб'єднання. У проекті взяли участь діти з Донецької та Луганської областей, що мають статус ВПО, а також місцеві підлітки (сюди потрапила і вразлива категорія дітей: діти учасників ООС, з багатодітних родин).

У процесі реалізації проекту Телешкола перетворилася на дитяче телевізійне об'єднання, головною метою якого була соціальна адаптація підлітків засобами мас-медіа. Варто відзначити факт стійкого бажання учасників групи бачити себе на екрані, створювати власний відеопродукт.

З метою запрошення підлітків до участі в проекті було організовано зустріч як з батьками, так і дітьми, презентовано принципи роботи, правила та традиції Телешколи, продемонстровано відеосюжети, рубрики, цілі програми, соціальні ролики тощо.

Під час цього етапу соціальної адаптації організатори базувалися на зацікавленості дітей відеодіяльністю, їх бажанні бачити себе на екрані. У результаті в дитячому телеоб'єднанні з'явилося 100 учнів-журналістів. Керівники проекту, так чи інакше, намагалися підтримати всіх: бажання працювати разом з дорослими; бажання й уміння діяти в межах певних договірних відносин.

Поруч із цією групою створилася група підлітків, які бажали займатися відеотворчістю на професійній основі: вони стали активними помічниками у проведенні експерименту, увійшли до складу творчого об'єднання запорізької філії. Крім того, більшість учасників проекту обрали навчання за напрямом «Журналістика та інформація».

Отже, команда проекту намагалася створити підлітково-доросле об'єднання, в якому культивували:

- загальні цінності (романтика, намагання дорослішати, пошук друзів);
- суспільно значущі справи;
- дружньо-довірливі стосунки (коли дорослий сприймається як друг);
- добровільність участі.

Одним із методів діяльності був «мозковий штурм», що дозволяв активізувати знання підлітків про життя, розвивав уміння виділяти головну сутність проблеми. Автори сюжетів записували всі пропозиції дітей, після чого колективно обговорювали варіанти й обґрунтовували вибір єдиного. Суттєвим було використання ігрового моделювання й у процесі створення макета фільму за сценарієм.

Під час роботи над створенням відеопродукції використовували також метод «технології майстерні», коли діти, спостерігаючи за процесом створення відеосюжету, переймали досвід роботи телепрофесіонала через спостереження й пошук відповіді на технологічні питання. Таким чином, робота набувала характеру дослідницької діяльності.

Методика роботи над відеопродуктом у дитячому телевізійному об'єднанні включала:

- вибір тематики;
- створення проекту сценарію,
- обговорення з метою розробки деталей діяльності;
- визначення складу знімальної групи;
- тренінг поведінки в можливих ситуаціях;
- зйомку та проведення монтажу;
- технічну доробку (музичний супровід тощо);
- презентацію продукту з публічним обговоренням.

У результаті створення, перегляду й обговорення відеопродуктів сформовано, стверджено й реалізовано освітню технологію на стику навчання, виховання, журналістської та художньої творчості. Подібна технологія передбачає:

- відтворення підлітком певної ситуації на основі фактології свого досвіду;
- перетворення ситуації, коли змін зазнавав будь-який із структурних компонентів: суб'єкт, об'єкт, контекст, слово;
- публічну демонстрацію результатів творчості з розкриттям суб'єктивного погляду;
- групову рефлексію представленої ситуації.

Отже, колективна розробка сценаріїв і телепрограм створює умови для збагачення життєвого досвіду підлітків. В експерименті використовували переважно такі форми організації сумісної діяльності підлітків, які передбачали практичне використання знань про життя в реальній соціальній дійсності.

Збагачення життєвого досвіду підлітків відбувається на основі встановлення причинно-наслідкових зв'язків між явищами. Успішності процесу соціальної адаптації сприяє соціально важлива діяльність вихованців: відображення на екрані інтересів, потреб і проблем свого покоління. Діяльність у дитячому телевізійному об'єднанні не тільки надає реальні можливості кожному спробувати себе в якості журналіста, ведучого, оператора, а й збагачує життєвий досвід, що є основою для входження в суспільство, для засвоєння соціальної культури, вимог навколишньої дійсності.

IV. Висновки

У статті визначено особливості соціальної адаптації підлітків у дитячому телевізійному об'єднанні, продемонстровано основні етапи процесу відеотворчості в системі додаткової освіти як вагомого елемента соціальної адаптації підлітків, систематизовано складові, що сприяють командоутворенню, соціальній та психологічній адаптації дітей, які опинились у ситуації різкої зміни проживання, звикання до нового для себе оточення, проаналізовано основні етапи соціальної адаптації дітей у процесі медіатворчості.

Список використаної літератури

1. Бархаев Б. Педагогические возможности видеокамеры. *Директор школы*. 1999. № 6. С. 58–64.
2. Дьюи Д. Демократия и образование. Москва : ВЛАДОСС-ПРЕСС, 2000. 356 с.
3. Журинов А. Информационная безопасность как педагогическая проблема. *Педагогика*. 2001. № 4. С. 48–55.
4. Казьмина Е., Смирнов Л. Роль взрослых в самостоятельных общественных объединениях детей и подростков. *Дополнительное образование*. 2000. № 11. С. 53.
5. Мащенко І. Енциклопедія електронних мас-медіа : у 2 т. Запоріжжя : Дике поле, 2006. Т. 2: Термінологічний словник основних понять і виразів: телебачення, радіомовлення, кіно, відео, аудіо. 512 с.
6. Осницький А. Психология самостоятельности. Москва ; Нальчик : Просвещение, 1996. 264 с.
7. Психолого-педагогический словарь. Ростов-на-Дону : Феникс, 1998. 424 с.
8. Media education. Paris, UNESCO, 1984. P. 8.

References

1. Barkhaev, B. (1999). Pedagogical Capabilities of the Video Camera. *Head Teacher*, 6, 58–64.
2. Diuy, D. (2000). Democracy and Education. Moscow.
3. Zhuryn, A. (2001). Information Security as a Pedagogical Problem. *Pedagogy*, 4, 48–55.
4. Kazmyna, E., Smyrnov, L. (2000). The Role of Adults in Amateur Public Associations of Children and Adolescents. *Additional Education*, 11, 53.
5. Mashchenko, I. (2006). Encyclopedia of Electronic Mass Media. Zaporizhzhia. Vol. 2: Terminology Dictionary of Basic Concepts and Expressions: Television, Radio, Cinema, Video, Audio.
6. Osnytskyi, A. (1996). Psychology of Independence. Moscow, Nalchik.
7. Psychological and Pedagogical Dictionary (1998). Rostov-on-Don.
8. Media Education (1984). Paris, UNESCO, 8.

Стаття надійшла до редакції 10.06.2018.

Пенчук И. Л. Социальная адаптация детей-ВПЛ в детском телевизионном объединении

Статья посвящена исследованию проблем социальной адаптации подростков-ВПЛ в детском телевизионном объединении и основным подходам к созданию видеопродукта детьми. Определены основные этапы процесса видеотворчества в системе дополнительного образования как весомого элемента социальной адаптации подростков. Систематизированы составляющие, способствующие командообразованию, социальной и психологической адаптации детей, оказавшихся в ситуации резкого изменения проживания, привыкания к новому для себя окружению, бегства от боевых действий с целью спасения своей жизни. Проанализированы основные факторы, которые характеризуют такие понятия, как медиаобразование, детское телевизионное объединение, детская телепрограмма, рубрикация. Обобщены и сформулированы преимущества, которые влияют на разработку, развитие и функционирование телевизионных объединений, в которых культивируются дружеско-доверительные отношения, формируется базовое понимание медиаграмотности, медиакомпетентности, телережиссуры, сценарной работы.

Ключевые слова: медиаобразование, телевизионное объединение, социальная адаптация, детская телепрограмма, рубрика, внутренне перемещённое лицо, ребенок-ВПЛ.

Penchuk I. Social Adaptation of IDP Children in a Children's Television Association

Research methodology. *The basis of the study is informational, functional, systemic, personal and cognitive approaches; the following methods were used: theoretical (historical and theoretical system analysis of theoretical and methodological literature, the theoretical method (by means of which the results of the study of the formation of the children's TV association, which are arranged in a harmonious chronological system, were described and substantiated); empirical and theoretical (method of factual analysis in order to identify the peculiarities of the formation and development of children's television programs «Little Adults»); the method of cognitive analysis of children's TV program and its headings; the theoretical generalization pedagogue empirical (standardized observation of the perceptions and emotional reactions of adolescents-IPD during training in a TV association and the creation of their own television programs; the experiment method, during which we put forward the idea of using the system of additional education, in particular the Children's Television Association, where the basis of joint activity – interaction with society through video production, mass media); the method of included field systematic observation, which enabled to trace the behavior of children in real conditions; the method of scientific observation, through which the process of social and psychological adaptation of the child-IPD in the children's television association is researched.*

Results. *The features of social adaptation of adolescents in the children's television association are determined, demonstrated the main stages of the video-making process in the system of additional education as a significant element for the social adjustment of adolescents.*

Novelty. *The components that promote team building, social and psychological adaptation of children who find themselves in a situation of sudden change of residence, adjusting to a new environment for themselves are systematized. The basic stages of social adaptation of children in the process of media literacy are analyzed.*

The practical significance. *The results of the study can be used to develop educational and educational children's TV projects, in the process of professional adaptation of adolescents, during pedagogical activities in television children's circles, associations and schools.*

Keywords: media education, television association, social adaptation, children's TV program, heading, internally displaced person (IPD), child-IPD.